

جریان سازی حاجی عابدزاده و «انجمن پیروان قرآن» در مشهد ۲۰ سال قبل

چگونه بنیان گذار «مهدیه» توانست با اتخاذ سیاست های هوشمندانه، از یک مرکز آموزشی- فرهنگی معمولی یکی از قدرتمندترین پایگاه های فعالیت سیاسی و اجتماعی کشور را بسازد؟

گزارش تاریخی

تیترونوبسی که خودش تیترونیک شد!



شبانگاه پنج شنبه ۲۳ بهمن ماه ۱۳۲۶، محمد مسعود روزنامه نگار نامدار معاصر، به ضرب گلوله ای در مقابل چاپخانه مطهری تهران کشته شد. اگر چه در آن مقطع، درباره هویت قاتلان وی، در میان سیاستمداران و روزنامه نگاران، اختلاف وجود داشت، اما چند سالی سپری نشد که بازداشت شدگان حزب توده، راز سر به مهر این ترور را آشکار کردند و این اقدام، رسماً در کارنامه حزب توده به ثبت رسید. واقعیت این است که مسعود در دوران روزنامه نگاری خود، در جبهه های مختلف، به ستیز با سیاستمداران پرداخته بود که همین امر، آشکار شدن چرایی قتل وی را دشوار می کرد. او، هم با شاه و دربار درگیر بود و هم جریان موسوم به «چپ» و هم با کهنه سیاستمدارانی چون «احمد قوام». همین تنوع جبهه مبارزاتی، موجب شده بود که عده ای او را یک «آناشیت» و «مخالف خوان صرف» بدانند. با این همه، نمی توان از تأثیر قلم مسعود در سپهر سیاست ایران آن روز و نیز مخاطبان فراوان «مرد امروز» چشم پوشید.

«نصرا... شیفته»، معاون مسعود در روزنامه، در آخرین لحظات همراه او بوده است. «شیفته» در خاطراتش می نویسد: «چون زمستان و هوا سرد و تاریک بود، به علت بسته بودن در اتاق ها، از ورود مسعود به چاپخانه و خروج از آن، آگاهی دقیقی نداشتم. حدود ساعت ۹:۳۰ شب، مستخدم روزنامه با بسته کلیدها از گاروارسازی وارد اتاق حروفچینی شد، آن بسته را به من داد. سپس پرسید: کاری با من ندارید؟ جواب دادم: نه، برو خانه. وی از اتاق خارج شد. چند دقیقه بعد سر اسیمه وارد اتاق شد و با دستپاچی گفت: مثل این که آقا در ماشین حالتش به هم خورده است. بلافاصله به خیابان آمدم. در تاریکی شب دیدم در اتومبیل سمت راستنده باز و سر مسعود روی فرمان اتومبیل خم شده است. بلافاصله به کمک دو نفر از کارکنان چاپخانه و آقای مطهری، مدیر چاپخانه که در همان لحظات رسیده بود، مسعود را از اتومبیل خارج کردم و به اتومبیل خودم که جلوتر قرار داشت، انتقال دادیم. دو نفرشان در دو طرف مسعود نشستند. نفر سوم جلوزد من نشست. با عجله اتومبیل را روشن کردم و به سمت نزدیک ترین بیمارستان به راه افتادم. «معاون مسعود، پس از قطعی یافتن خبر مرگ وی تصمیم می گیرد تا واقعه را به همکارانش اطلاع دهد. وی می نویسد: «ساعت ۱۱ شب پاسان کشیک محل به بیمارستان آمدم. مصرا نه از ما خواست برای ادای توضیحاتی به کلانتری برویم. پرسیدم: هنگام وقوع قتل کجا بودید؟ جواب داد: چون یک نفر مست در مسیر کشیک پیدا شد، او را به کلانتری بردم. همین که به محل کشیک بازگشتم، این قتل اتفاق افتاد. پس از گفت و گو بسیار، کسی از ما به کلانتری نرفت. پاسبان برای دادن گزارش به کلانتری رفت. رفقای روزنامه نگار مرا تشویق کردند به هر نحو ممکن آخرین شماره مرد امروز منتشر و به ویژه جریان واقعه در آن چاپ شود. حتی همگی حاضر شدند اگر خواستند از انتشار مرد امروز جلوگیری کنند، نام جراید دوستان خود را روی آن چاپ کنیم. پس از تهیه گزارش فاجعه آن را به حروفچین دادم و برای تهیه کلیشه از مسعود، به گاروارسازی رفته و به ترتیبی بودن آن را ساختم و به چاپخانه آوردم که در صفحه یک شماره ۱۳۸ به چاپ رسید. «بی تردید محمد مسعود در زمره روزنامه نگارانی بود که پس از شهریور ۲۰، فراز و نشیب های زیادی را تجربه کرد و از خود رفتارهایی نشان داد که گاه شباهت به «انتحار» داشت؛ با این همه، نام او به عنوان یکی از مؤثرترین صاحبان قلم در آن دوره، ثبت شد.

جواد نوائیان رودسری - زنده یاد حاج علی اصغر عابدزاده خراسانی، یکی از تأثیرگذارترین شخصیت های فرهنگی تاریخ معاصر مشهد است؛ مردی که عمری را به خدمت در راه اسلام گذراند و یادگاری های ماندگاری از خود به جا گذاشت. درباره زندگی و ویژگی های شخصیتی او، حدود یک سال قبل (شماره ۱۴ شهریور ۱۴۰۰) و در همین صفحه سخن گفتیم؛ اما فرصت نشد تا درباره اقدامات مرحوم عابدزاده و نقش این اقدامات در فضای فرهنگی مشهد آن روز به تفصیل صحبت شود. آن مرحوم در سال ۱۳۹۰ ش در مشهد به دنیا آمد و از سال ۱۳۱۹ ش، حدود ۱۹ سالگی، به فعالیت های فرهنگی ورود کرد. این فعالیت هادر ابتدای جلسات قرائت قرآن و بعد از شهریور ۱۳۲۰، بر مدیریت مراسم عزاداری متمرکز بود و از میانه دهه ۱۳۲۰، جنبه های گوناگونی از عرصه های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی را تجربه کرد. مرحوم عابدزاده دارای ویژگی های شخصیتی خاصی بود که او را برای سازمان دهی فعالیت های فرهنگی و سیاسی توانمند می کرد. رسول جعفریان در کتاب «جریان ها و سازمان های مذهبی- سیاسی ایران»، از قول آیتا... سیدعلی خامنه ای می نویسد: «حاجی عابدزاده مردی بازاری بود که تشکیلات تبلیغاتی بسیار وسیعی را در مشهد به وجود آورده بود. او بسیار باهمت، پراوده با جرئت بود. مختصر سوادى شاید تا شرح لمعه داشت و مقداری عربی هم می دانست. بیان خیلی خوبی داشت و منبر می رفت؛ عامه مردم و عوام خیلی از او خوششان می آمد. مهم ترین اقدام مرحوم عابدزاده در شهر مشهد که مقدمه ای برای دیگر برنامه های مذهبی او شد، تأسیس «انجمن پیروان قرآن» بود؛ انجمنی مذهبی که در حوادث سال های دهه ۱۳۲۰ و ۱۳۳۰، یکی از کانون های جریان ساز کشور به حساب می آمد.

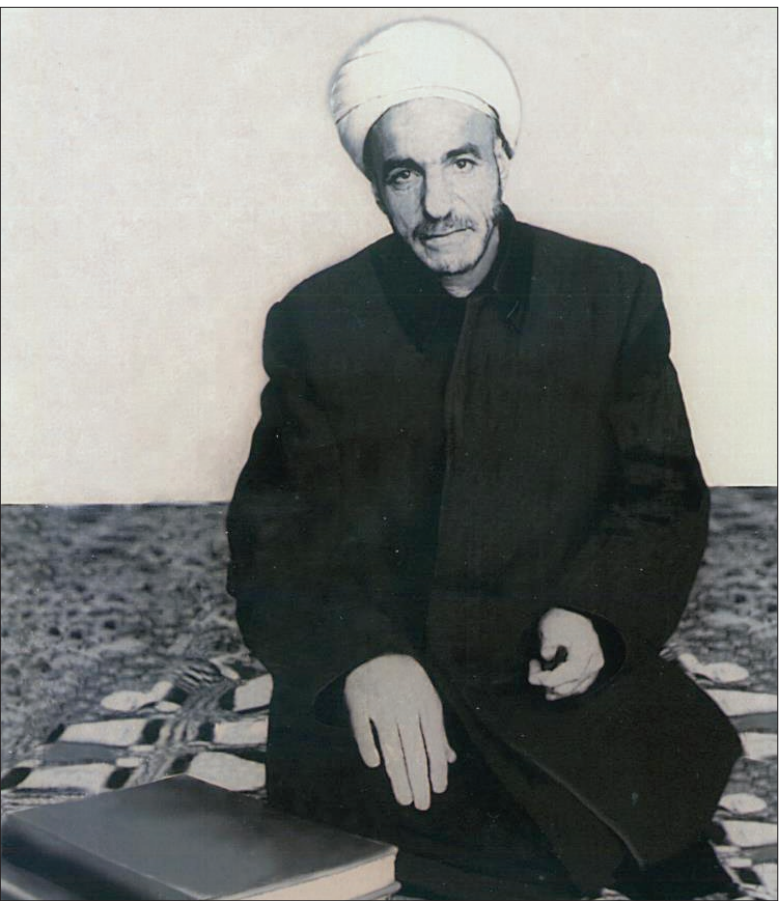
درباره اعضای «انجمن پیروان قرآن»

اگر در فضای فعالیت های مذهبی مشهد طی دهه های ۲۰ و ۳۰، هیئات مذهبی سنتی رایج ترین یک قشر خاص از مردم مشهد بدانیم و جلسات «کانون نشر حقایق اسلامی» استاد محمد تقی شریعتی رایج ترین بخش دیگر از جامعه که عموماً تحصیل کرده های دانشگاهی بودند، کسانی که جذب «انجمن پیروان قرآن»، از نظر فکری، در فضایی میان این دو قرار داشتند. در عین حال، به دلیل رویکردهای مدیریتی مرحوم عابدزاده، خیلی از کسانی که در هیئت های سنتی و کانون نشر حقایق اسلامی حضور داشتند هم، در برنامه های «انجمن پیروان قرآن» شرکت می کردند و خود را عضوان انجمن می دانستند. طبق گزارش ساواک، «انجمن پیروان قرآن»، در شهر مشهد، بین ۶۰ تا ۹۰ مرکز فعالیت داشت و جمعیت زیادی را به سوی خود جلب می کرد. این انجمن در برگزاری مراسم مذهبی نیز، به صورتی خاص و ویژه عمل می کرد؛ آن ها در مناسبت جشن نیمه شعبان که در مهدیه برگزار می شد، از شیوه های جدیدی برای دعوت و پذیرایی استفاده می کردند که تا پیش از آن سابقه

نداشت و هزاران نفر از مردم مشهد را جذب این مراسم می کرد. اعضای انجمن فعالیت های خیریه را هم، برای رسیدگی به امور نیازمندان سازمان دهی می کردند و به همین دلیل، باید «انجمن پیروان قرآن» را یک مرکز فعال در حوزه امدادسانی به محرومان هم در نظر بگیریم. نکته جالب این جاست که انجمن، با مدیریت مرحوم عابدزاده، با هیچ مسئله ای برخورد انفعالی نداشت. آن ها در قضیه تحصیل و آموزش بانوان، به ویژه بعد از تأسیس «فاطمیه» از سوی مرحوم عابدزاده، به صورت جدی ورود کردند. این مرکز در پایین خیابان مشهد، کوچه «حاج ابراهیم»، جایی که بعدها آن را کوچه فاطمیه نامیدند، راه اندازی شد. اقبال عمومی به مرکز آموزشی بانوان چنان بود که برنامه های مرکز در سه شیفت ارائه می شد. عموم معلمان که به فاطمیه می آمدند، بانوان تحصیل کرده ای بودند که وجهی بابت تدریس نمی گرفتند. حتی ساخت بنا هم با جمع آوری کمک از میان خانم ها به انجام رسید، هر چند که هیئت امنای انجمن پیروان قرآن هم از هیچ کمک مالی دریغ نمی کرد.

فرا تر از فعالیت های فرهنگی

با این حال، فعالیت های «انجمن پیروان قرآن» به این موارد، محدود نمی شد. جمع زیادی از جوانانی که به انجمن می پیوستند، علاقمند به فعالیت های سیاسی بودند. برخی معتقدند که مرحوم عابدزاده چندان با این فعالیت ها در انجمن موافق نبود؛ اما به دو دلیل این مسئله در دست به نظر نمی رسد. دلیل نخست فعالیت های سیاسی خود مرحوم



عابدزاده است که در جریان ملی شدن صنعت نفت حضور فعالی داشت و پیشتر به تفصیل درباره آن سخن گفته ایم؛ دلیل دوم این بود که اگر آن مرحوم به انجام چنین فعالیت هایی تمایلی نداشت، از همان ابتدا با جلوی ورود جوانان علاقه مند به این عرصه امری گرفت یا اصولاً، مانع هر گونه حرکتی از سوی آن ها می شد. فعالیت های سیاسی «انجمن پیروان قرآن»، بی تردید، یکی از بخش های مهم فعالیت های این مرکز، دست کم تا پیش از کودتای ۲۸ مرداد و سپس، بازداشت مرحوم عابدزاده در اسفند سال ۱۳۳۴ ش، محسوب می شود. آن ها ارتباط منسجمی با تشکل های مذهبی فعال در عرصه سیاست داشتند. به عنوان نمونه، هنگامی

اظهار خوشنودی از منع فروش مشروبات الکلی
متن طوماری که از طرف انجمن پیروان قرآن با امضاء چندین هزار نفر تهیه و تقدیم استانداری خراسان شده است:
مقام محترم استانداری آستان بزم دامت بقائه
محترما بطوریکه در شماره ۶۶۶ روزنامه خراسان مورخه ۳۰ مرداد ۳۰ درج گردیده از طرف آن جناب فرمان منع فروشی مشروبات الکلی در مشهد مقدس صادر و نیز مامورینی از طرف دادسرا و دارائی و شهرستانی برای اجرای این دستور که مهمترین خدمت بدین و عالم اسلام و معظمترین راه ترمیم در وضع اقتصادی کشور است تعیین و مشغول ایفاء وظیفه گردیده اند با عرض اینکه استعمال این سم مهلک و خامناسوز در این استان از نظر در برداشتن مضرات فراوان در دین اسلام تحریم شده بلکه طعم بزرگی وضع اقتصادی کشور عزیز و افکار کارگر در آنان فعلی و آیه این کشور وارد میسازد و اکنون صدور این فرمان وطن پرستانه و نوع دوستانه آجنتاب از هر هدیه گرانبهائی برای اهالی استان بزم بهتر و دلپذیر تر بوده، پس از تقدیم نهایت تشکر و تقدیر از استاندار محسوب و علاقمند بدین اهالی این استان انتظار دارند دیگر بهیچوجه و تحت هیچ عنوان دکان مشرب فروشی جزئی در کای در شهر دیده نشده و اراذل و اوباشی که با خوردن این زهر خامناسوز مزاحم افراد سبب فساد اخلاق جوانان و اطفال شور میگردند مشاهده نکرد *

که شهید نواب صفوی ویرانش در جمعیت فدائیان اسلام، به دلیل وابستگی برخی هیئت های مذهبی سنتی به روحانیان درباری، قادر به استفاده از ظرفیت آن ها نبودند، «انجمن پیروان قرآن» امکانات خود را در اختیار آن ها گذاشت و حتی شهید نواب صفوی هنگام مسافرت به مشهد، گاه همزمان «انجمن پیروان قرآن» می شد و سخنرانی های خود را در اماکن وابسته به این انجمن ایراد می کرد. فضل... فرخ، یکی از علاقه مندان به جمعیت فدائیان اسلام در مشهد و از اعضای «انجمن پیروان قرآن»، درباره ارتباط انجمن با این جمعیت می گوید: «وقتی قرار شد فدائیان اسلام به مشهد تشریف بیاورند، میزبان آن ها انجمن پیروان قرآن شد. مقدماتی برای



۱۳۳۲ - مصاحبه روزنامه خراسان با شهید نواب صفوی در «مهدیه» که مرکز فعالیت انجمن پیروان قرآن بود

استقبال از این ها فراهم کردیم و استقبال بسیار باشکوهی از این ها انجام شد. «

انعکاس فعالیت ها در روزنامه خراسان

خوب است بدانید که مصاحبه روزنامه خراسان با شهید نواب صفوی که در شماره ۱۰۹۳ روزنامه، مورخ ۲۸ فروردین ۱۳۳۲ منتشر شد، در مهدیه مشهد و در زمان میزبانی «انجمن پیروان قرآن» از مرحوم نواب انجام گرفت. «انجمن پیروان قرآن» در جریان برنامه های مربوط به ملی شدن صنعت نفت نیز، حضوری فعال داشت و اطلاعیه های مربوط به اظهار نظر و جبهه گیری های آن در روزنامه خراسان آن روزها به چاپ می رسید. در کنار این اقدامات، انجمن از پرداختن به مسائل اجتماعی نیز، غافل نبود. با تالش آن ها و جمعی از مذهبی ها، دستور العمل منع فروش مشروبات الکلی در مشهد اجرا شد و انجمن، در ۱۲ آبان ۱۳۳۰، با انتشار اطلاعیه ای در روزنامه خراسان، از این اقدام اظهار خوشنودی کرد. این فعالیت ها تا حدود سال ۱۳۳۶ ش نیز، برقرار بود، اما در اواخر این سال و به دنبال بازداشت مرحوم عابدزاده و انتقال او به تهران برای بازجویی، محدود شد و بعدها نیز، تمرکز آن مرحوم روی برنامه های فرهنگی و مذهبی قرار گرفت؛ هر چند که در صورت نیاز، از همراهی و مساعدت به انقلابیون دریغ نمی ورزید. مرحوم حاج علی اصغر عابدزاده، در سال ۱۳۶۵ ش، پس از تحمل سال ها بیماری، دارقانی را وداع گفت.

فرجاد ۱۳۳۵

فروش بصورت عمده

تلفن تماس: ۰۵۱۳۳۷۲۰۸۹۹

فکس: ۰۵۱۳۳۷۵۳۶۷

farjadcandy@yahoo.com

www.farjadcandy.com

نبات تک نفره فرجاد

(کاملاً بهداشتی)

مفخریم که از گذشته های دور (با قدمت ۷۰ سال) با بهترین کیفیت و به شیرینی در خاطرات ماندگاریم

دعوت به همکاری

جمعیت هلال احمر استان خراسان رضوی از فارغ التحصیلان توانبخشی در رشته های زیر جهت همکاری به صورت قرارداد مشارکت دعوت به عمل می آورد.

ارتز و پروتز

کار درمانی

گفتار درمانی

مدارک لازم: ۱- دارا بودن حداقل مدارک کارشناسی در رشته مربوطه ۲- دارا بودن حداقل ۲ سال کار مفید در زمینه تخصصی ۳- کسب امتیاز لازم در مصاحبه حضوری ۴- واجدین شرایط فوق می توانند از تاریخ ۱۴۰۱/۰۶/۲۷ لغایت ۱۴۰۱/۰۶/۳۱ جهت تحویل مدارک و تکمیل فرم های مربوطه در ساعات اداری به آدرس ذیل مراجعه نمایند. ۵- **مشهد** - خیابان فداییان اسلام - نبش فداییان اسلام ۱۲ - ساختمان جمعیت هلال احمر - پلی کلینیک توانبخشی.

روابط عمومی جمعیت هلال احمر استان خراسان رضوی

آگهی دعوت به مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده نوبت دوم شرکت سیمان مجد خواف (سهامی عام) شماره ثبت (۲۴۶)

نظر به اینکه مجمع عمومی عادی سالیانه شرکت سیمان مجد خواف (سهامی عام) در نوبت اول به تاریخ ۱۴۰۱/۰۴/۲۹ به دلیل عدم حضور اکثریت سهامداران رسمیت نیافت بدینوسیله از سهامداران محترم دعوت می نماید در جلسه مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده (نوبت دوم) سال مالی ۱۴۰۰/۱۲/۲۹ شرکت سیمان مجد خواف (سهامی عام) که رأس ساعت ۱۳:۳۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۲۰ در محل خراسان رضوی، شهرستان خواف میدان شهید صوری، جاده کارخانه سیمان، کارخانه سیمان مجد خواف تشکیل می گردد شرکت نمایند. بدینوسیله از سهامداران گرامی، وکلا یا نمایندگان قانونی آنان دعوت به عمل می آید به منظور اخذ برگ ورودی در جلسه در روزهای شنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۶ و یکشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۷ از ساعت ۸ الی ۱۶ یا در دست داشتن کارت ملی، وکالتنامه یا برگ نمایندگی معتبر به همراه اصل برگ سهام به یکی از نشانی های ذیل مراجعه فرمایند. بدیهی است طبق ماده ۹۹ قانون تجارت تنها دارندگان برگ ورود به جلسه حق حضور در مجمع را خواهند داشت:

✳ تهران - خیابان ملاصدرا، خیابان شیراز شمالی، نبش خیابان معصومی، پلاک ۱۷۲، طبقه سوم.

✳ خراسان رضوی، شهرستان خواف، میدان شهید صوری، جاده کارخانه سیمان، کارخانه سیمان مجد خواف.

دستور جلسه:

- ۱- استماع گزارش هیأت مدیره در خصوص عملکرد سال مالی منتهی به ۱۴۰۰/۱۲/۲۹.
- ۲- استماع گزارش حسابرس و بازرس قانونی شرکت.
- ۳- بررسی و تصویب صورت وضعیت مالی و صورت های مالی مربوط به سال مالی منتهی به ۱۴۰۰/۱۲/۲۹.
- ۴- انتخاب حسابرس، بازرسان قانونی و تعیین حق الزحمه آنان
- ۵- تعیین حق حضور اعضای غیر موظف هیأت مدیره.
- ۶- تعیین روزنامه های کثیرالانتشار جهت درج آگهی ها.
- ۷- سایر مواردی که در صلاحیت مجمع عمومی عادی سالیانه می باشد.

ضمناً رعایت پروتکل های بهداشتی و همراه داشتن ماسک و دستکش جهت حضور در محل شرکت و مجمع الزامی می باشد.

هيات مديره شرکت سیمان مجد خواف

صفحه آرایی

واحد صفحه آرایی روزنامه خراسان سفارش می پذیرد

روزنامه مجله ویژه نامه کتاب

اینفوگرافیک گرید لوگو

۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰
layout@khorasannews.com